

DOSYA

PRATİSYEN HEKİM ÖRGÜTLENMESİ ve KONGRELER (1988-1996)

Dr. Muharrem BAYTEMÜR, Dr. Gülseren AZAK*,
Dr. Filiz KURTOĞLU*, Dr. Serpil KESKİN**

12 Eylül 1980 askeri darbesi, her alanda olduğu gibi sağlık alanında da kendini ciddi biçimde hissettirdi. Özel sağlık sektörünün teşvikinden, ilaçta vurgun politikalarına kadar bir dizi karar bu dönem sonrasına rastlamaktadır. Teknolojinin, uzmanlığın körüklenmesi, tedavi edici sağlık hizmetlerinin öne çıkarılması buna karşın temel sağlık hizmetlerinin, pratisyen hekimliğin önemsizleştirilmesi ve gözardı edilmesi 12 Eylül sonrası hız kazanmıştır.

1983 yılından itibaren Tıp Fakülteleri kontenjanları iki katına çıkarılmış (4500-5000), mantar gibi açılan üniversitelerle beraber Tıp Fakültesi sayısı da (nitelik gözardı edilerek) hızlı bir biçimde artmıştır. 1989 yılından itibaren de uzman/pratisyen hekim dengesi pratisyen hekimler lehine bozulmaya başlamıştır. Buna rağmen temel sağlık hizmetlerine gereken önemin verilmeyişi, bu alana yatırım yapılmaması giderek bu alanda hizmet veren pratisyen hekimlerin ve pratisyen hekimliğin önemini azaltmıştır.

I. Pratisyen Hekimlik Kongresi sağlık alanında olumsuzlukların arttığı, eşitsizliklerin (hizmet alanlar ve sağlık çalışanları açısından) derinleştiği, ANAP'ın iktidar, Halil Şivgin'in Sağlık Bakanı olduğu ve yaygın tartışmalara neden olan sağlık taramasının yapıldığı bir dönemde 1988-1989 bahar eylemleri ve beyaz eylemler sonrasında 1990 yılı Mayıs ayında gerçekleştirildi. Kongre içeriği de ağırlıklı olarak pratisyen hekimlerin sağlık hizmetlerindeki yeri ve sorunları üzerine kurgulanmıştı. İlk kongre olmasının da önemi ile beşyüze yakın coşkulu bir katılım ile gerçekleşen kongreye sunulan 19 serbest bildirin de ana teması pratisyen hekimliğin sorunları oldu.

I. Pratisyen Hekimlik Kongresi, iki gün boyunca yanlış sağlık politikalarını, temel sağlık hizmetlerini ve bu alanda görev yapan sağlık çalışanlarının uğradığı erozyonu kamuoyuna ve sorumlulara duyurmaya çalıştı. Sonuç Bildirgesi'nin ana temasını da toplum sağlığına yönelik olumsuz sağlık politikalarının teşhiri oluşturdu.

* TTB Pratisyen Hekimler Kolu

II. Pratisyen Hekimlik Kongresi 1992 yılı Ekim ayında, Sağlıkta Reform Paketi tartışmalarının şiddetlendiği, Sağlık Bakanlığı'nda Yıldırım Aktuna-Serdar Savaş ikilisinin Genel Sağlık Sigortası, Hastanelerin Özelleştirilmesi ve Aile Hekimliği'nden oluşan paketin yoğun bir propagandasını başlattığı TTB'nin ise "sağlıkta herkese fırsat eşitliğini" öne çıkardığı bir dönemde yapıldı.

İlkinde nazaran daha profesyonel olarak organize edilmiş, coşkusu yine yoğun olan Kongre'ye yaklaşık 300 kişi katıldı. Kongre'nin ağırlık noktasını ise ayrı bir tıp disiplini olarak Genel Pratisyenliğin Mesleki Eğitimi oluşturuyordu. Gerek İngiltere'den gelen konuklar gerekse yurtiçinden katılanların ağırlıklı vurgusu bu alanda oldu. Ancak, I. Basamakta Aile Hekimliği'nin öngörüldüğü ve dönemin Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna ile Proje Genel Koordinatörlüğü'nün ekip halinde katıldığı Kongre'de Sağlık Reform Paketi tartışmaların odağına oturdu. Bu durum Kongre Sonuç Bildirgesine de yansdı.

Bu kongrenin önemli bir diğer noktası da afişlerde dile getirildiği gibi, pratisyen hekimlerin sorunların değil çözümlerin parçası olma isteği idi.

III. Pratisyen Hekimlik Kongresi ise hekim ücretlerinin ciddi biçimde azaldığı (Pratisyen Hekimlik için 300 USD), pratisyen hekimlik alanında gizli işsizliğin ortaya çıktığı, toplumsal muhalefette ve hekim hareketinde önemli oranda suskunluğun hakim olduğu bir dönemde yapıldı. TTB Pratisyen Hekimler Kolu'nun da daha çok içe kapandığı, Genel Pratisyen'lik mesleki eğitimi ağırlıklı bir çalışma yürüttüğü, görece olarak örgütlülüğün zayıfladığı bir süreçte 1994 yılı Kasım ayında Mersin'de yapılan kongre 200 katılımla gerçekleşti.

III. Kongre ilk iki kongreye göre katılım ve coşku açısından daha zayıf olmasına karşın, nitelik ve katılanların ilgisi açısından daha olumluydu. Kongre'nin ağırlık noktası "eğitim" oldu. Genel Pratisyenlik Mesleki Eğitimi ve Avrupa Ülkeleri (Norveç, Portekiz) deneyimleri ile sürekli

eğitim kongre içeriğine hakim oldu. Genel Pratisyenlik Enstitüsü bu kongre sonrası Pratisyen Hekimler Kolu gündemine girdi.

Kongre'de TİHV'nin işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyonuna ilişkin yaptığı çalışmaları anlattığı bölüm geç saatlere rastlamasına rağmen en ilgi çekici bölümlerden biri oldu.

Pratisyen Hekim istihdamı kapsamlı olarak ilk defa III. Kongre'de ele alındı.

İki yılda bir düzenlenen TTB Pratisyen Hekimlik Kongresi çeşitli gerekçelerle (örgütsel, ihtiyaç v.b.) 1996 yılında yapılamadı. 01-02 Haziran 1996 tarihlerinde Genel Pratisyenlik Kurultayı yapıldı. Kurultayda I.Basamak Sağlık Hizmet Sunumu ve bu hizmete uygun hekim insangücü ile bu insangücünün alması gereken eğitim ve istihdam tartışıldı. Yunan'lı ve Portekiz'li katılımcılar ise kendi ülke süreçlerini anlattılar.

"Genel Pratisyenlik Enstitüsü", Kurultay'da, özellikle UEMO (Avrupa Pratisyen Hekimler Birliği) II.Başkanı Portekiz'li Victor Ramos'un sunuşu ve sonrasında yoğun olarak tartışıldı. TTB 44.Büyük Kongresi'nde Genel Pratisyenlik Enstitüsü ile ilgili kararın önerilmesi ve kabul edilmesinde Kurultay'ın önemli oranda katkısı vardır.

Kurultay'ın bir özelliği de Aile Hekimleri ve Aile Hekimliği Uzmanlık Derneği ile bir diyalogun oluşmasıydı. Kurultay öncesinde de TTB Pratisyen Hekimler Kolu, Aile

Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin düzenlediği Kongre ve Kurultaylara katılmıştı. Ancak bu diyalog Kurultay'la sınırlı kaldı.

Genel olarak Pratisyen Hekim hareketine, TTB PHK ve TTB'nin Pratisyen Hekimlikle ilgili çalışmalarına baktığımızda; 1988 yılında filizlenen Pratisyen Hekim hareketi 1992-93 yıllarına kadar oldukça dinamik, ivmeli, performans yüksek bir seyir çizmiştir. 1989-92 döneminde TTB'nin lokomotif ve mücadeleci yapısının temel unsuru olmuştur. Gerek Türkiye genelinde toplumsal muhalefette, gerek TTB özelinde ve hekim hareketindeki suskunluk PHK'nın öznel gerekçeleriyle de birleşince bir içe kapanış süreci yaşanmıştır. Örgütlülüğün kısmen zayıfladığı 1993-96 döneminde özellikle Genel Pratisyenlik ülke deneyimleri ve Genel Pratisyenlik eğitimi konusunda niteliksel bir birikim sağlanmıştır. Ancak bu birikim gerek örgütle, gerek hekimlerle pek fazla paylaşılammıştır. Bu dönemde Pratisyen Hekimlerin günlük, pratik sorunlarıyla ve özlük haklarıyla ilgilenme oranı da azalmıştır, hekimlerle olan bağlar zayıflamıştır.

Yukarıda kısaca özetlenen süreç kongrelere ve Kurultay'a da damgasını vurmuştur. I. ve II. Kongre'nin daha coşkulu ve katılımcı olması, III.Kongre'nin ise daha ilgili ve niteliği yüksek olması ancak I. ve II.Kongre'deki havayı yakalayamaması, bu sürece denk düşmektedir.

Önümüzdeki dönem ise PHK yapılanların örgütle paylaşılması ve I.Basamakta yaşanan sorunların çözümü için Pratisyen Hekimlerle daha fazla buluşan bir yönelim içinde olacaktır.